

Obsah

Abstrakt	9
Abstract	10
Abstraktum	11
Úvodem	13
I. PROBLÉMY A PŘÍSTUPY	17
I.1 Ideologie, rétorika a realita české transformace jako sociologický problém (Zdeněk R. Nešpor)	19
I.1.1 Transformace a její skrytá úskalí	19
I.1.2 Úloha sociálních věd v analýze a tvorbě politik	22
I.2 Politika, moc a média v procesu transformace (Marek Skovajsa)	25
I.2.1 Modely postkomunistických mediálních systémů	26
I.2.2 Institucionální rovina transformace	26
I.2.3 Kulturní rovina transformace	27
I.2.4 Média jako aktéři transformace	28
I.2.5 Česká média a politická moc	29
I.2.6 Vliv evropské integrace na českou mediální politiku	30
I.3 Ekonomická kultura ve výzkumu postkomunistické transformace (Marek Skovajsa)	33
I.3.1 Pojetí ekonomické kultury	34
I.3.2 Explanační využití konceptu	36
I.3.3 Od institucionální ekonomie ke zkoumání ekonomické kultury	38
I.3.4 Instituce a kultura v Offeho duální koncepci institucí	39
I.3.5 Přejímání institucí EU a jejich vliv na kulturu	40
I.3.6 Ekonomická kultura a přístupy k institucionalizaci trhu v postkomunistických zemích	42

II. POLITIKY	45
II.1 Trh práce a politika zaměstnanosti (Jiří Večerník)	47
II.1.1 Vládní politiky a pracovní legislativa	48
II.1.2 Pracovní legislativa a zaměstnanecké poměry	49
II.1.3 Ochrana práce a aktivní politika zaměstnanosti	51
II.1.4 Zaměstnanci a zaměstnavatelé, role odborů	54
II.1.5 Formy flexibility a jejich uplatňování	56
II.1.6 Změny v pracovních silách a pracovní mobilita	61
II.1.7 Závěrem	64
II.2 Vývoj sociální politiky (Jiří Večerník)	67
II.2.1 Cesta od autoritářského paternalismu	68
II.2.2 Počáteční reformy a pozdější stagnace	69
II.2.3 Reformy hledají své aktéry	71
II.2.4 Aktuální výkonnost a dlouhodobý výhled	74
II.2.5 Závěrem	77
II.3 Rodinná politika (Olga Nešporová)	81
II.3.1 Vývoj české rodinné politiky	83
II.3.2 Nově vznikající koncepce	85
II.3.3 Trendy v evropské rodinné politice	88
II.3.4 Závěrem	89
II.4 Penzijní systém a situace důchodců (Jiří Večerník)	91
II.4.1 Komunistický režim: penzisté jako chudí	92
II.4.2 Přejít k demokracii: důchodci jako voliči	94
II.4.3 Současná (ne)reforma: důchodci jako rukojmí systému	97
II.4.4 Závěrem	100
II.5 Vzdělávání: instituce na okraji veřejného zájmu (Jana Straková)	103
II.5.1 Český systém v mezinárodním srovnání	104
II.5.2 Pohled české veřejnosti a priority EU	114
II.5.3 Závěrem	117
II.6 Zdravotnictví: když partikulární zájmy předběhnou stát (Petr Holub – Marek Skovajsa)	119
II.6.1 Vývoj po roce 1990: základní vymezení politického pole	120
II.6.2 Polovičatý zápas o reformu českého zdravotnictví 2002–2005	123
II.6.3 Závěrem	129

III. HODNOTY	131
III.1 Socioekonomické hodnoty českých a západních podnikatelů (Zdeněk R. Nešpor – Petr Holub)	133
III.1.1 Základní kategorie české a západní ekonomické kultury	136
III.1.2 Závěrem	147
III.2 Tradice a změny zemědělství (Zdeněk R. Nešpor)	151
III.2.1 Výchozí stav a základní prvky transformační politiky	152
III.2.2 Zemědělství a venkov budoucnosti v představách domácích expertů	158
III.2.3 Situace českého venkova a jeho představy o transformaci	160
III.2.4 Úspěšné podnikání v zemědělství: výsledky kvalitativního výzkumu	164
III.2.5 Závěrem	168
III.3 Ekonomická kultura veřejné správy (Marek Skovajsa)	171
III.3.1 Česká veřejná správa v kontextu evropské integrace	172
III.3.2 Kultura veřejné správy během přičleňování k EU	173
III.3.3 Kulturní obrazy evropské a české veřejné správy	175
III.3.4 Co se může česká veřejná správa naučit v Evropě a naopak	177
III.3.5 Kulturní obraz korupce a neformálních kontaktů	179
III.3.6 Závěrem	181
III.4 Proměny socioekonomických hodnot v důsledku migračních procesů (Zdeněk R. Nešpor)	183
III.4.1 Migrace do západní Evropy a jejich politická řešení	185
III.4.2 Současné české migrace	188
III.4.3 Socioekonomické hodnoty imigrantů do České republiky	191
III.4.4 Sociální a ekonomické důsledky imigrací	194
IV. MEZINÁRODNÍ A KONTEXTUÁLNÍ SROVNÁNÍ	197
IV.1 Hodnoty práce a spokojenost v zaměstnání (Jiří Večerník)	199
IV.1.1 Metodologický přístup ke komparaci hodnot	200
IV.1.2 Výsledky výzkumů	203
IV.1.3 Spokojenost s prací	211
IV.1.4 Závěrem	213
IV.2 Postoje k rodině, manželství a rodičovství (Olga Nešporová)	215
IV.2.1 Proměny významu manželství	217
IV.2.2 Diferenciace rodinných modelů	222
IV.2.3 Rodičovství a výchova dětí	224
IV.2.4 Závěrem	226

IV.3 Spirituální hodnoty současné české společnosti (Zdeněk R. Nešpor)	229
IV.3.1 Sekularizace a dezeklesializace české společnosti	231
IV.3.2 Česká religiozita po roce 1989	234
IV.3.3 „Nevěřící Češi“ v sekularizované Evropě	237
IV.3.4 Závěrem	239
IV.4 Proměny a fúze kultur v procesech postkomunistické transformace a evropské integrace (Marek Skovajsa)	241
IV.4.1 Evropská integrace jako kulturní proces	241
IV.4.2 Postkomunistická transformace jako kulturní proces	243
IV.4.3 Metamorfózy komunistické ekonomické kultury	245
IV.4.4 „Západní“ a „předkomunistická“ kultura	247
IV.4.5 Kulturní působení institucí	249
IV.4.6 Fúze kultur a význam institucí v procesu integrace	250
Nejdůležitější použítá statistická a sociologická šetření	253
Literatura	257
Shrnutí	273
Summary	275
Zusammenfassung	277